

PWYLLGOR CYSWLLT RHEILFFORDD ARFORDIR Y CAMBRIAN

29ain Tachwedd 2024

Presenoldeb:

Cyng. Dewi Owen (Cyngor Gwynedd) - Cadeirydd
Cyng. Gwynfor Owen (Cyngor Gwynedd)
Cyng. Anne Lloyd Jones (Cyngor Gwynedd)
Cyng. Eryl Jones-Williams (Cyngor Gwynedd)
Cyng. Gwilym Jones (Cyngor Gwynedd)
Cyng. Elfed Wyn ab Elwyn (Cyngor Gwynedd)
Cyng. Elin Hywel (Cyngor Gwynedd)

Cyng. Meryl Roberts (Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri)
Cyng. Trevor Roberts (Pwyllgor Rheilffordd Amwythig / Aberystwyth)
Bill Redfern (Cymdeithas Trenau Teithwyr Amwythig – Aberystwyth)

Tomos Roberts (Network Rail)
Heledd Walters (Network Rail)
Tomos Davies (Heddlu Trafnidiaeth Prydeinig)
Rhian Williams (Rheolwr Cludiant Integredig a Diogelwch Ffyrdd Cyngor Gwynedd)
Lowri Haf Evans (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth Cyngor Gwynedd)

1. YMDDIHEURIADAU:

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan Cyng. Louise Hughes (Cyngor Gwynedd), Cyng. Richard Glyn Roberts (Gwynedd), Liz Saville Roberts (AS Dwyfor Meirionnydd), Mabon ap Gwynfor (AS Dwyfor Meirionnydd), Llio Hughes (Swyddfa Plaid Cymru), Delyth Griffiths (Swyddfa Plaid Cymru, Dolgellau), Joyce Watson (Aelod Seneddol Canolbarth a Gorllewin Cymru), Gail Jones (Trafnidiaeth Cymru) a Clare Britton (Rheilffordd Ffestiniog)

Cydymdeimlwyd gyda theulu'r diweddar Cyng. J M Williams (Cyngor Sir Powys) oedd wedi bod yn aelod ffyddlon o'r Pwyllgor ers blynnyddoedd.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

3. MATERION BRYS

Dim i'w nodi

4. COFNODION

Derbyniodd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod blaenorol y pwyllgor hwn a gynhaliwyd 23ain o Fai 2024 fel rhai cywir

5. DIWEDDARIAD GAN Y GWASANAETHAU

Trafnidiaeth Cymru (TrC)

Mynegwyd siom nad oedd cynrychiolydd o Trafnidiaeth Cymru yn bresennol yn y cyfarfod o ystyried bod nifer o faterion angen ymateb iddynt.

- Bod ymateb Ken Skates (Ysgrifennydd y Cabinet dros Ogledd Cymru a Thrafnidiaeth) i rybudd o gynnig a gafwyd yng nghyfarfod o'r Cyngor Llawn Mai 2024 wedi ei dderbyn ym mis Hydref - cywilydd bod hyd at 5 mis wedi pasio cyn derbyn ymateb a'r ymateb hwnnw yn cynnwys yr un esgusodion ac atebion gwael
- Amser y trê'n olaf tua'r gogledd (19:00) yn annerbyniol gan nad oes bysiau nos rhwng Machynlleth a Thywyn nac Abermaw a Porthmadog. Bydd cwestiwn yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn mis Rhagfyr yn galw ar Cyngor Gwynedd i gyflwyno sylwadau cryf i TrC a Llywodraeth Cymru ynghylch colli'r trê'n hwyraf ar reilffordd Arfordir y Cambrian. Bydd lleihad mewn gwasanaeth yn cael effaith ar economi'r ardal wrth i bobl fethu teithio adref ar y trê'n o'u gwaith a digwyddiadau cymdeithasol – hyn yn eithrio pobl / gosod cyrffyw.
- Annhegwch llwyr gyda'r nifer trenau sy'n rhedeg ar reilffyrdd de Cymru
- Niferoedd teithwyr TrC erioed wedi bod yn gywir gyda honiadau o drenau gwag pan, mewn gwirionedd y trenau yn llawn a thaliadau teithwyr ddim yn cael eu casglu - y wybodaeth sydd yn cael ei gasglu yn gamarweiniol ac yn nonsens llwyr. Beth yw'r arbedion ariannol sydd yn deillio o hyn?
- Bod amseroedd ymweld â threfi megis yr Amwythig, wedi ei lleihau o 8 awr i 3 awr
- Nad oedd Adolygiad Amserlen Ar-lein TrC wedi ystyried effaith cydraddoldeb. Cyfrifoldeb y Llywodraeth yw hyn - rhaid ymgynghori a chwblhau asesiadau cyn gweithredu newidiadau yn unol â'r cytundeb. **BR i rannu'r wybodaeth gyda LHE**
- Beth yw strwythur TrC? Llywodraeth Cymru yw perchnogion TrC ac felly gan bwy mae'r atebolrwydd?
- Bod nifer defnyddwyr plattform Llanbedr bron yn cyfateb gyda ffigyrau cyn covid – tystiolaeth bod y rheilffordd yn cael ei defnyddio! Sut felly mae TrC yn casglu data?
- Bod toriadau i wasanaeth digonol yn gwneud y sefyllfa yn un annigonol i'r defnyddiwr
- Angen pwysu ar Aelodau Seneddol Dwyfor Meirionnydd i leisio barn
- Pryd fydd y trenau newydd yn cael eu cyflwyno?

Mewn ymateb i sylw am yr angen i bwysu ar Aelodau Seneddol Dwyfor Meirionnydd i leisio barn, amlygwyd bod Mabon ap Gwynfor wedi sefydlu deiseb yn galw ar TrC a Llywodraeth Cymru i ddiogelu gwasanaethau Reilffordd Arfordir y Cambrian. Nodwyd bod y deiseb yn amlygu bod y rheilffordd yn gyswllt trafndiaeth hanfodol i drigolion lleol ac economi ymwelwyr Gwynedd gyda chymunedau yn ddibynnol ar y gwasanaeth am resymau addysg, cyflogaeth, twristiaeth, siopa ac iechyd. Ategwyd yn hytrach na thorri gwasanaethau pellach, dylai TrC a Llywodraeth Cymru fod yn buddsoddi mewn cysylltiadau trafndiaeth leol ledled gogledd orllewin Cymru, gan sicrhau bod pobl leol ac ymwelwyr yn cael gwasanaethau trê'n cadarn, dibynadwy a hygyrch.

[Deiseb Diogelu Rheilffordd Arfordir y Cambrian](#)

Network Rail

Croesawyd Tomos Roberts a Heledd Walters i'r cyfarfod.

Yn dilyn damwain trychinebus diweddar yn Nhalerddig, cydymdeimlwyd gyda theuluoedd a theithwyr oedd wedi dioddef, a nodwyd bod TrC a Newtwork Rail yn cydweithio i adfer y sefyllfa.

Tynnwyd sylw at y gwaith sydd yn cael ei wneud ar y rheilffordd rhwng Machynlleth a Pwllheli gyda bysiau yn cymryd lle trenau rhwng gorsafoedd Machynlleth a Pwllheli o 16.45 8fed Rhagfyr 2024 tan 07.30 16 Rhagfyr 2024. Y rheswm dros gau'r rheilffordd oedd y byddai Network Rail yn ail-osod mwy nag 1km o drac rhwng gorsafoedd Dyffryn Ardudwy a Harlech fydd yn cynnwys 1,800 o "sleepers" newydd a 3,600 tunnell o falast (carreg trac). Ategwyd, os am gynllunio taith, bod manylion llawn ar gael ar wefan Trafnidiaeth Cymru.

Croesawyd buddsoddiad Network Rail

Mewn ymateb i sylw bod gwybodaeth anghywir wedi ei rannu ynglŷn â ffordd amgen i'w defnyddio yn ystod y cyfnod cau, nodwyd y bydd y sylw yn cael ei gyfeirio at y Tîm Prosiect i'w gywiro.

Mewn ymateb i gwestiwn pam na ellid rhedeg trenau rhwng Abermaw a Chyffordd Dyfi yn ystod cwblhau y gwaith rhwng Dyffryn Ardudwy a Harlech, fydd yn lleihau'r effaith (yn enwedig ar deithiau plant ysgol), nodwyd bod gwaith ar safleoedd eraill ar hyd y rheilffordd hefyd yn cael eu cwblhau ac felly bod angen cau'r rheilffordd.

Materion eraill yn codi:

- Lifftr Gorsaf Machynlleth - cyfarwyddiadau'r liffftr yn uniaith Saesneg, a yw hyn wedi ei gywiro? **Tomos Roberts i holi'r Tîm Lleol**

Heddlu Trafnidiaeth Prydeinig

Croesawyd Tomos Davies i'r cyfarfod.

Nododd bod un mater sylweddol wedi dod i sylw'r Heddlu yn ymwneud â thirfeddiannwr oedd bellach yn gwrthod gwneud galwad ffôn i geisio caniatâd i agor giatiau i groesi'r rheilffordd. Yn dilyn cwyn gan y tirfeddiannwr nad oedd y gwasanaeth ffôn ar gael yn y Gymraeg, penderfynodd beidio gwneud galwadau am ganiatâd, gan agor y giatiau ei hun. Ystyriwyd hyn fel defnydd anghyfrifol o'r groesfan ac felly'n arwain at gyflwyno'r tirfeddiannwr gyda Gorchymyn Llys. Ategwyd bod y mater wedi bod yn mynd ymlaen ers rhai blynnyddoedd gyda'r Heddlu wedi gorfod ymyrryd ar sawl achlysur. Er yn derbyn rhwystredigaeth y tirfeddiannwr nad oedd Rheolwyr Croesfan Rheilffordd ar gael i ymateb yn Gymraeg, a hynny yn groes i bolisi TrC, nodwyd bod y mater bellach yn cael ei ystyried nid fel mater ieithyddol yn unig, ond fel un oedd yn amlwg yn diystyru rheolau'r rheilffordd a diogelwch y cyhoedd.

Mewn ymateb i'r mater, nodwyd:

- Bod angen datrys y mater cyn bydd damwain
- Yn croesawu ymateb yr Heddlu i gyflwyno Gorchymyn Llys
- Angen sicrhau diogelwch y cyhoedd
- Bod cyfrifoldeb ar TrC / Network Rail i sicrhau bod gwasanaeth Gymraeg ar gael

Materion eraill yn codi:

- Gorsaf Penrhyndeudraeth
Bod achosion o ymddygiad gwrthgymdeithasol wedi bod yn yr orsaf. Yr Heddlu wedi ymateb ac wedi siarad gyda'r plant ynglŷn â pharchu eiddo pobl eraill a gwarchod delwedd gyhoeddus
- Croesfan ger Ysgol Harlech.
Cais gan Reolwr Cludiant Integredig a Diogelwch Ffyrdd Cyngor Gwynedd i'r Heddlu sgwrsio gyda'r plant am ddiogelwch. **TD i drafod gyda Swyddfa Machynlleth fel eu bod yn gallu monitro'r sefyllfa. Natur y cwynion i'w rhannu gyda'r Cyng. Gwynfor Owen fel ei fod yn gallu trafod gyda Phillip Caldwell (Rheolwr Croesfan Leol Network Rail)** sydd bob amser yn barod i ymateb i faterion diogelwch.
- Gorsaf Tywyn
Cyfnod amser rhwng Ysgol Uwchradd Tywyn yn cau a'r trê'n adref i ddisgyblion yn arwain at gamymddwyn yn yr orsaf. Cais i ystyried cael presenoldeb Bugeiliaid Stryd (Street Pastors) yn yr orsaf a/ neu ar y platfform oherwydd nad oes gweithwyr gorsaf yn bresennol. **TD i drafod y posibilrwydd gyda Swyddfa Machynlleth.**
- Yr Iaith Gymraeg
Bod angen gweld mwy o Gymraeg ar drenau'r Cambrian
Awgrym i wahodd Lowri Joyce (Arweinydd Strategaeth y Gymraeg, Trafnidiaeth Cymru) i gyfarfod Mawrth 2025

[Strategaeth y Gymraeg | Trafnidiaeth Cymru](#)

6. CWESTIYNAU FFURFIOL

Derbyniwyd cwestiynau gan Cyngor Cymuned Llanbedr, Cyngor Tref Criccieth a Chyngor Tref Porthmadog.

Nodwyd y byddai'r Gwasanaethau yn ymateb yn uniongyrchol i'r Cynghorau Cymuned / Tref

Cyfarfod nesaf i'w gynnal Mawrth 2025 – **LHE i drefnu**

Dechreuodd y cyfarfod am 10:30 a daeth i ben am 12:00

CADEIRYDD